

Prædiken til 1. søndag i fasten

Matt. 4, 1-11

Mon der findes noget menneske, der ikke ved, hvad fristelser er? Det gør der næppe. Ja, vi kan vel sige, at kender man ikke til fristelser, så er man ikke et menneske, for fristelserne hører nu engang menneskelivet til. De kendetegner os i grunden ligeså meget som det, at mennesket er et oprejst væsen, der går på to ben.

Vi kender fristelserne i overvældende mange former og skikkelser. Vi kender de store og vi kender de små.

Vi møder også fristelser og fristelseshistorier i Bibelen. De er der lige fra begyndelsen, sådan som vi hørte det i den første læsning i dag.

Da Gud skabte mennesket, da skabte han også det væsen, der i modsætning til alle andre væsener, kunne fristes; og der skulle ikke gå ret lang tid, førend det gik galt og mennesket også lod sig friste. Friste til at vælge det, der så ud til at være bedst for dem selv, så ud til at være til dets egen fordel. Og se, det siger jo ikke så lidt om os mennesker, at vores grundfortælling så at sige begynder med, at vi bliver fristet og lader os friste.

Sådan er vi altså. Vi ville ikke nøjes med det liv, som vi var tiltænkt og rakte ud efter me-

re.

Nu siger jeg vi, og en og anden vil måske sidde og tænke: jamen det gjorde vi da ikke, det var da Adam og Eva, der gjorde det, og endog for så mange år siden, at det næsten kunne være løgn.

Men tænker vi sådan, så går vi forkert af denne gammeltestament-lige fortælling – og også af så mange andre af vore grundfortællinger – for denne fortælling om Adam og Eva i paradiset have, der blev fristet af slangen og spiste af æblet, så de fik kundskab om godt og ondt – og derfor fremdeles kunne stilles til ansvar for det de gjorde – den fortælling handler ikke om to mennesker et bestemt sted og på et bestemt tidspunkt for så og så mange år siden i et bestemt land, der ligger der og der. Den handler om alle mennesker til alle tider.

Fortællingen er, hvad man kalder en myte, og den oprindelige betydning af en myte er ikke den moderne, vi jonglerer med i vor tid. I den tid vi lever i nu, er en myte blevet til en skrøne eller løgnehistorie. Den oprindelige betydning af ordet myte er, at det den fortæller ikke forgår et sted engang, men overalt og til hver en tid.

Vi kan med andre ord ikke vifte den væk

som noget, der ikke angår os, for det gør den. Den beskriver os, som vi er: Vi er det menneske, der har fået viden om godt og ondt. Og vi er dermed også mennesker, der sådan helt grundlæggende ved, hvad der er godt og ondt, og derfor kan vi stilles til ansvar for det vi gør – i modsætning til den øvrige natur, der er, som den er skabt.

Når løven dræber og æder en antilope på savannen, så kan vi synes, det er synd for antilopen, men vi kan ikke bebrejde løven noget. Den er blot, som den er skabt til at være, og den er skabt uden viden om godt og ondt – og uden samvittighed.

Vi mennesker kan stilles til ansvar. Vi ved godt, at vi ikke må slå andre mennesker ihjel, vi ved godt, at vi ikke må stjæle og lyve og tænke ondt om andre osv. – vi ved også, at vi ikke må begære noget, der hører andre til. Vi ved - i det store - godt, hvor vores grænser går.

Når vi gør noget, vi godt ved, vi ikke burde have gjort, så får vi dårlig samvittighed – eller skyldfølelse. Vores samvittighed dømmer os – også langt ud over, hvad samfundets lovgivning i øvrigt holder os fast på. Så jo, vi har spist af det samme æble som Adam og Eva.

Det er så også på den baggrund, det overhovedet giver mening at tale om fristelser. Det ligger i ordet, at vi fristes til at gøre noget, vi godt ved vi ikke burde gøre.

Løven bliver ikke fristet til at jage og æde antilopen. Den gør det for at overleve. For den er der ikke nogen overvejelser, ikke noget ”burde”, ingen samvittighed.

Når vi er til selskab og ved, at nu burde vi sige nej, til det næste glas og gå hjem og

sove, så vi kan være friske og livsduelige næste dag, så fristes vi ofte til at gøre det, vi ikke burde have gjort. Vi ved det godt i situationen, og ikke mindst ved vi godt næste dag, hvad vi burde have gjort.

I kan selv hver især finde andre eksempler. Det burde ikke være så svært for nogen af os. Og også eksempler, der er knap så banale som mit her med det ekstra glas.

Paulus kender også den slags fristelser. Han skriver et sted: Det gode jeg vil og burde gøre, gør jeg ikke, men det onde, jeg ikke vil, det gør jeg. Det er selverkendelse. En selverkendelse som vi vist også så udmærket kan kende os selv i.

Som vi lige hørte det i evangelieteksten, så blev også Jesus fristet. Da han var blevet døbt, tog han ud i ørkenen for at gøre sig klar til det liv og virke, der ventede ham, og han blev der i fyrrer dage.

Nu kunne beretningen om Jesu fristelse af Djævelen ude i ørkenen måske forekomme at være noget virkelighedsfjern, for vi lever jo langt fra ørkener, og djævelen regner de færreste vist med i det virkelige liv i nutidens verden.

Hertil må man sige, at man slet ikke hører, hvad det hele drejer sig om, hvis man nedskriver historien til blot at handle om en fjern ørken og en djævlefigur med horn i panden - eller hvad man nu end forestiller sig.

For det kunne da være oplagt at forstå ørkenen i denne sammenhæng som en betegnelse for de områder af vores liv og tilværelse, hvor vi har svært ved at finde mening og sammenhæng, og hvor kærligheden og barmhjertigheden har trange kår, ligesom

ørkenen kan be-tegne de mørke og egoistiske sider i os selv hver især. Hvis vi forstår tekstens brug af ørkenen sådan, ja, så bliver historien pludselig helt nærværende, den bliver ikke sådan lige at skubbe væk som ligegyldig og uvedkommende.

Og hvad Djævelens optræden i historien angår, så bør vi nok også se ham som andet og mere end blot én eller anden tegne-serie-figuragtig skikkelse, men derimod som udtryk for det onde i tilværelsen. Og det onde kan man da godt forsøge at forkaste og fortrænge eller grine af, men det har dog ikke hidtil kunnet skaffes af vejen.

Det onde har mange skikkelser, og det sætter sig igennem på mangfoldige måder. Det sidder i os alle og er med til at skabe splid og uenighed mennesker imellem.

Spørger man konfirmander om, hvad der er ondt i verden, er svarene som regel mange, og noget af det, der altid går igen er krig og vold, at slå ihjel, tyveri, menneskelig egoisme og løgn. Disse svar er formentlig ret så klassiske, og ud over de her nævnte, så er sådan noget som miljøsvineri også blevet noget mange unge nævner som ondt nu.

Det onde for konfirmander er altså det, der får os til altid at ville os selv før alt andet. Og det er jo en imponerende selvindsigt og selverkendelse, de dermed lægger for dagen.

Jesus fristes af Djævelen i ørkenen, hører vi, og spørgsmålet er jo så, hvad det har at sige os i dag. Det vil sikkert fremgå, hvis vi først forsøger at gøre det klart, hvad der ligger i de fristelser Jesus udsættes for, og derefter hvad der ligger i Jesu svar.

”Hvis du er Guds søn, så ...” - sådan lyder

Redaktion
Valgmenighedspræst
Margrethe Dahlerup Koch
V. Strandbjerg 32
6950 Ringkøbing
mdkoch@mail.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

det tre gange.

”Hvis du er Guds søn, så sig til stenene dér, at de skal blive til brød”. ”Hvis du er Guds søn, så bevis det for alverden ved at styrte dig ned fra Helligdommens tinde” - og den tredje fristelse: ”Alverdens riger og deres herlighed og magt over det alt sammen vil jeg give dig, hvis du vil falde ned og tilbede mig”.

Det er ret beset den samme fristelse, der ligger i alle disse spørgsmål. Det er fristelsen til at overskride grænsen som sandt menneske, det drejer sig om.

Jesus fristes med andre ord til at svigte sin menneske-lighed og vise sig som Gud. Han fristes til at hæve sig op over livets genvordigheder og tage magten én gang for alle. Eller man kan sige, at Jesu fristes til ikke at ville være menneske for andre, han fristes til blot at tænke på sig selv og sin egen sultne mave og umiddelbare bekvemmelighed.

Var han bukket under for fristelserne, så havde masserne måske nok kastet sig i støvet for ham. Han ville ikke længere have behøvet at skulle vandre ad støvede veje i Palæstina, han ville ikke have mødt alle de blinde, lamme og spedalske mennesker, der kom og rev i ham. Han ville være sluppet for tornekrone, kors og grav.

Men Jesus afviste fristelserne. Han gav afkald på sin guddommelige magt og tog tjenerskikkelse på og blev lydige mod Guds vilje med ham helt ind i døden, sådan som det hedder i et sted i *Filipperbrevet*. Han sagde *nej* til fristelserne og *ja* til de syge, de blinde, de spedalske, luderne og de fattige, de lidende og døende. Hans plads var hverken på helligdommens tinde eller i paladsernes

gyldne sale. Hans plads var og er mellem os. Da Jesus sagde ”Vig bort Satan”, da erklærede han sig samtidig indforstået med sin lidelse og død – og han erklærede sig helt og aldeles solidarisk med os i denne verden med alt, hvad den byder os, og med os som vi nu engang er: lette at friste.

Han sagde nej til at tage magten på den ondes præmisser og ja til det liv, vi alle blev skabt til, men igen og igen lader os friste til at lægge afstand til: det liv, der ikke har os selv og vores egne fordele for øje, men næsten.

Da Jesus sagde vig bort satan, da viste han sig som den sande Gud, idet han manifesterede at riget, magten og æren er og bliver hans - ikke i magtens navn, men i kærlighedens.

Amen!

Erik Bredmose Simonsen

Tidl. Dover, Alling og Tulstrup

Salmer:

402, 658, 636, 637, 634, 412, 5-6